
З.А. Болкотун

ВД «Академперіодика» НАН України



З НАГОДИ ВИХОДУ ДЕСЯТОГО ВИПУСКУ ЗАГАЛЬНОАКАДЕМІЧНОЇ КНИЖКОВОЇ СЕРІЇ «НАУКА УКРАЇНИ У СВІТОВОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРІ»

У статті проаналізовано наукові публікації, що друкувалися у Національній академії наук України протягом 2008—2014 років у десяти випусках загальноакадемічної книжкової серії «Наука України у світовому інформаційному просторі». Виступи спрямовані на висвітлення низки проблем, що існують у сучасній українській науці, а також покликані сприяти обміну досвідом між науковими журналами НАН України та підвищенню рівня оприлюднення наукової інформації, що продукується установами Академії.

Ключові слова: наукові журнали НАН України, світовий інформаційний простір, наукові періодичні видання, загальноакадемічна книжкова серія.

Цього року побачить світ десятий, ювілейний, випуск загальноакадемічної книжкової серії «Наука України у світовому інформаційному просторі», започаткованої за ініціативи Науково-видавничої ради НАН України у березні 2008 року з нагоди 90-річчя від дня заснування Національної академії наук України з метою всебічного висвітлення сучасного стану, проблем і досягнень вітчизняної академічної науки, її інтегрування у світове інформаційне середовище.

Книжкова серія — традиційний і зручний вид наукової продукції, завдяки якому відбувається систематизація наукової літератури, її структуризація за галузями знань, спрощується пошук необхідної наукової інформації.

Книжкова серія «Наука України у світовому інформаційному просторі» є неперіодичним книжковим виданням, об'єднаним спільним задумом, тематикою, цільовим призначенням, що характеризується загальною назвою й однотипним оформленням і складається з нумерованих випусків. Головний редактор цієї книжкової серії — академік НАН України Я.С. Яцків, а до редакційної колегії запрошені знанні вчені, академіки НАН України О.М. Гузь та О.С. Онищенко.

У 2008 році побачив світ перший випуск загальноакадемічної книжкової серії «Наука України у світовому інформаційному просторі», у якому було надруковано статті, присвячені актуальним питанням становлення єдиного світового інформаційного простору та присутності у ньому української науки. Зокрема проаналізовано основні сучасні принципи щодо оцінювання наукових публікацій, висвітлено чисельні проблеми становлення єдиного для усього людства інформаційного наукового простору, викладено підходи для оцінювання українських фахових видань.

У збірник увійшли статті академіка НАН України О.М. Гузя, член-кореспондента НАН України І.С. Чернишенка, докторів фізико-математичних наук Р.О. Влоха та Я.Я. Рушицького.

Розгляд питань із актуальної тематики, піднятої у першому випуску, було продовжено та розширено у 2009 році у другому випуску «Науки України у світовому інформаційному просторі». На прикладі аналізу бази даних (БД) *Scopus* було висвітлено представлення українських наукових установ у світовому інформаційному просторі: наведено кількість статей, представлених українськими науковими установами у БД *Scopus*, кількість посилань на ці статті (цитувань), а також співвідношення між зазначеними показниками. У цьому випуску надруковано статті академіка НАН України О.М. Гузя та докторів фізико-математичних наук М.В. Стріхи та Я.Я. Рушицького.

Також у цьому випуску було приділено увагу міжнародному співробітництву Національної академії наук України: на прикладі семи Відділень НАН України висвітлено міжнародну співпрацю академічних установ, що здійснювалася протягом 2008 року. Інформація подавалася стосовно виконання спільних проєктів із закордонними науковими установами, отримання закордонних патентів і продажу ліцензій, отримання міжнародних грантів, а також стосовно участі науковців НАН України у міжнародних конференціях, семінарах і прийому академічними установами закордонних учених, публікації робіт у міжнародних виданнях.

У третьому, п'ятому, шостому та восьмому випусках загальноакадемічної книжкової серії «Наука України у світовому інформаційному просторі» опубліковані доповіді, виголошені на науково-практичних конференціях «Наукова періодика: традиції та інновації». Організатором заходів виступав Видавничий дім «Академперіодика» НАН України, а участь у конференціях брали науковці та представники наукових журналів НАН України, а також фахівці з Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського, Книжкової палати України імені Івана Федорова, Української академії друкарства, Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Київського політехнічного інституту, інших наукових установ і вищих навчальних закладів. Питання, що підіймалися на конференціях, зацікавили й міжнародних спеціалістів, і у роботі IV Науково-практичної конференції «Наукова періодика: традиції та інновації» взяли участь спеціалісти Наукового та видавничого центру «Наука» Російської академії наук та представники видавництва наукової періодики *Versita* з Польщі.



Так, у третьому випуску «Наука України у світовому інформаційному просторі», що вийшов друком у 2010 році, були опубліковані найбільш цікаві доповіді, виголошені на I Науково-практичній конференції «Наукова періодика: традиції та інновації». Виступи були присвячені питанням підвищення якості українських наукових періодичних видань, як за наповненням, так і за поліграфічним і редакційним виконанням, а також питанням якісного рецензування статей та їхнього перекладу іноземними мовами. Не обійшли увагою й проблему «виживання» академічної наукової періодики в сучасних непростих умовах, що можна вирішити лише впровадженням інтернет-технологій, а саме: паралельне видання паперової та електронної версій журналів НАН України, якомога ширше представлення їх в електронному просторі (А.І. Радченко, О.В. Воскобойнікова-Гузєва). Своім досвідом входження до різних міжнародних наукометричних баз, використанням їхніх можливостей поділилися на сторінках цього випуску співробітники декількох редакцій академічних журналів («Experimental Oncology», «Biopolymers and cell», «Вісник зоології»). Також у третьому випуску вміщено статті співробітників НАН України, що співзвучні питанням, піднятим під час науково-практичної конференції (О.Д. Платонов, А.Б. Добровольська, Л.П. Кавуненко та ін.).

У п'ятому випуску загальноакадемічної книжкової серії «Наука України у світовому інформаційному просторі» опубліковано статті, надані учасниками II Науково-практичної конференції «Наукова періодика: традиції та інновації», що відбулася у 2011 році. Були підбиті перші підсумки роботи конференції (О.Г. Вакаренко), розглянуті проблеми та перспективи розповсюдження наукової періодики (Т.М. Яцків) та функціонування міжнародного книгообміну НАН України у Національній бібліотеці України імені В.І. Вернадського (Р.Л. Красій). Про традиційні та інноваційні підходи до роботи в наукових періодичних виданнях НАН України доповіли співробітники журналів: «Цитологія і генетика», «Штучний інтелект», «Сверхтвердые материалы», «Физика низких температур», «Український географічний журнал», «Condensed Matter Physics». У збірнику вміщено результати аналізу академічних журналів, проведеного спеціалістами Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка (М.І. Женченко, М.В. Прихода): стосовно правильного оформлення публікацій у наукових журналах і збірниках з урахуванням вимог нового національного стандарту ДСТУ 7152:2010 «Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках», а також щодо культури оформлення наукових періодичних видань, редакторського опрацювання текстів статей, якості авторського тексту. Виступи спеціалістів із Книжкової палати України імені Івана Федорова (Г.М. Плиса, І.О. Погореловська) були присвячені правилам оформлення вихідних відомостей у періодичних і продовжуваних наукових виданнях, а також ідентифікації серіальних наукових видань (надання Міжнародного стандартного серіального номера).

Шостий випуск «Науки України у світовому інформаційному просторі», що вийшов друком 2012 року, повністю присвячено доповідям, виголоше-

ним на III Науково-практичної конференції «Наукова періодика: традиції та інновації», яка відбулася у травні 2012 року. Розглядалися питання термінології української наукової періодики (Н.П. Куземська), проблеми відкритого доступу до наукової інформації, зокрема ступінь «видимості» українських академічних видань (О.І. Мриглод), а також проблеми інтеграції української наукової періодики в міжнародний інформаційний простір (В.О. Харченко, В.М. Колодницький, І.О. Тихонкова).

У восьмому випуску загальноакадемічної книжкової серії «Наука України у світовому інформаційному просторі» були опубліковані статті, надані учасниками IV Науково-практичної конференції «Наукова періодика: традиції та інновації», що відбулася 2013 року. Основні питання, що розглядалися на конференції: сучасний стан та проблеми української академічної наукової періодики (академік НАН України Я.С. Яцків), упровадження сучасних інформаційних технологій у підготовку та розповсюдження видань і у представлення наукової видавничої продукції (О.Г. Вакаренко, А.І. Радченко, А.Є. Денисенко, Л.Й. Костенко), висвітлення результатів наукових досліджень в журналах НАН України, поліпшення якості представлення інформації в друкованих та електронних виданнях (академік НАН України І.М. Мриглод, О.І. Мриглод, доктор філол. наук Н.В. Зелінська та ін.). У рубриці «Історичні дослідження наукової періодики» вміщено доповіді працівників Наукового та видавничого центру «Наука» Російської академії наук М.О. Єрмолаєвої та Д.М. Бакуна, а також спеціалістів Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського (доктора іст. наук Г.І. Ковальчук і О.В. Полякової) та Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут» (Г.П. Грет).

У четвертому випуску серії «Наука України у світовому інформаційному просторі», що вийшов друком у 2011 році, представлено авторську розвідку відомого популяризатора науки В.Г. Абліцова — «Вчені України — лауреати міжнародних премій і нагород», присвячену видатним українцям, які плідно працювали та працюють у науці й отримали міжнародне визнання. Варто зазначити, що автор розповідає про українських діячів науки і техніки, незалежно від подальшого місця їх проживання та національності, які стали лауреатами міжнародних премій і нагород і зробили значний внесок у розвиток світової науки.

2013 року у загальноакадемічній книжковій серії «Наука України у світовому інформаційному просторі» вийшло два випуски, один з яких, сьомий, започаткував нову рубрику — «Дискусійна трибуна», де має місце обговорення сучасних проблем розвитку наукової та науково-технічної сфери в Україні. У першій частині зазначеного вище збірника своїми міркуваннями щодо сучасного стану фундаментальної та прикладної науки в Україні, роздумами про реформи в науці діляться повідні вчені Національної академії наук України (академік НАН України І.М. Мриглод, академік НАН України В.М. Локтев, академік НАН України Я.С. Яцків, О.А. Мазур, В.С. Шовкалюк). У другій частині збірника надруковано дослідження співробітника



Центру науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М. Доброва НАН України І.О. Булкіна «Іноземне фінансування НДДКР в Україні: деякі довгострокові тенденції». У роботі розглянуто тенденції та проаналізовано іноземне (закордонне) фінансування науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт в аспекті основних економічних і предметно-тематичних класифікацій, що застосовуються в українській статистиці та науково-технічній діяльності.

Роздуми про майбутнє науки в Україні продовжено у дев'ятому випуску цієї серії, який вийшов друком у 2014 році. Поштовхом для деяких публікацій стало укладання та обговорення проекту «Концепції розвитку Національної академії наук України на 2014—2023 роки». Концепція була схвалена постановою Президії НАН України, а згодом було затверджено план з реалізації завдань і заходів цієї Концепції. У своїх статтях відомі вчені розмірковують про сучасні проблеми організації науково-освітньо-технологічної сфери в Україні (академік НАН України Я.С. Яцків, академік НАН України В.М. Локтев, академік НАН України М.В. Новіков та ін.).

До ювілейного десятого випуску загальноакадемічної книжкової серії «Наука України у світовому інформаційному просторі» увійшли статті, заплановані як доповіді на V Науково-практичній конференції «Наукова періодика: традиції та інновації», яка, на жаль, не відбулася через загальнодержавне скасування таких заходів. Більшість матеріалів випуску присвячено актуальній темі «видимості» наукової періодики у світовому науковому просторі та способам підвищення такої «видимості», зокрема детально розглянуто механізми функціонування цифрових ідентифікаторів *DOI* та заходи забезпечення академічних журналів цими кодами, що здійснюються під орудою НАН України (Ю.В. Діденко, А.І. Радченко, Т.М. Яцків, І.О. Тихонкова та ін.).

Тираж загальноакадемічної книжкової серії «Наука України у світовому інформаційному просторі» видається за державні кошти на підготовку та випуск видавничої продукції, розповсюджується безоплатно у наукові бібліотеки та наукові установи, згідно з розпорядженням Президії НАН України, входить до міжнародного книгообміну у Національній бібліотеці України імені В.І. Вернадського. Усі випуски «Науки України у світовому інформаційному просторі» викладено у відкритому доступі на сайті Видавничого дому «Академперіодика» НАН України та Науково-видавничої ради НАН України. Загалом сукупний тираж випусків серії склав 4050 примірників.

І наостанок хотілося б подякувати усім нашим авторам, які своєю працею посприяли підвищенню рівня академічної періодики, брали активну участь у науково-практичних конференціях «Наукова періодика: традиції та інновації» та ділилися власним досвідом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Наука України у світовому інформаційному просторі*. Вип. 1 / гол. ред. Я.С. Яцків. — К., 2008. — 96 с.

2. *Наука України у світовому інформаційному просторі*. Вип. 2 / гол. ред. Я.С. Яцків. — К., 2009. — 113 с.
3. *Наука України у світовому інформаційному просторі*. Вип. 3 / гол. ред. Я.С. Яцків. — К. : Академперіодика, 2010. — 84 с.
4. *Наука України у світовому інформаційному просторі*. Вип. 4 : Абліцов В. Вчені України — лауреати міжнародних премій і нагород / Віталій Абліцов ; НАН України ; редкол. : Я.С. Яцків (гол.) та ін. — К. : Академперіодика, 2011. — 192 с.
5. *Наука України у світовому інформаційному просторі* / НАН України. — Вип. 5. — К. : Академперіодика, 2011. — 156 с.
6. *Наука України у світовому інформаційному просторі* / НАН України. — Вип. 6. — К. : Академперіодика, 2012. — 80 с.
7. *Наука України у світовому інформаційному просторі* / НАН України. — Вип. 7. — К. : Академперіодика, 2013. — 116 с.
8. *Наука України у світовому інформаційному просторі* / НАН України. — Вип. 8. — К. : Академперіодика, 2013. — 171 с.
9. *Наука України у світовому інформаційному просторі* / НАН України. — Вип. 9. — К. : Академперіодика, 2014. — 64 с.
10. *Наука України у світовому інформаційному просторі* / НАН України. — Вип. 10. — К. : Академперіодика, 2014. — 100 с.

Bolkotun Z.A.

ON THE OCCASION OF THE TENTH ISSUE OF GENERAL ACADEMIC BOOK SERIES «SCIENCE OF UKRAINE IN THE GLOBAL INFORMATION SPACE»

The article analyzes the scientific publications of the National Academy of Sciences of Ukraine published for 2008—2014 in ten editions of the general academic book series «Science of Ukraine in the global information space». The statements are aimed at highlighting a number of problems that exist in the contemporary Ukrainian science and are intended to facilitate the exchange of experience between the scientific journals of NAS of Ukraine and increase the level of promulgation of scientific information produced by the institutions of the Academy.

Key words: scientific journals of NAS of Ukraine, global information space, scientific journals, general academic book series.